

істориків-дослідників стала своєрідним трампліном для подальшого кар'єрного зростання в університетах Австро-Угорщини та Німеччини, де вони остаточно розкрили свій науковий і викладацький потенціал. Разом із тим були й зворотні приклади, коли після роботи в закладах вищої освіти інших земель викладачі переходили до Чернівецького університету і здобували тут справжнє наукове й педагогічне визнання.

1.2 ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНИХ СТУДІЙ У ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ БУКОВИНИ В СКЛАДІ РУМУНІЇ*

Ігор Піддубний

У перший рік своєї діяльності в складі вищих навчальних закладів королівства Румунії Чернівецький університет залишався німецькомовним. Навчалось в ньому 1040 студентів, серед яких було 525 євреїв, 217 румунів, 151 українець, 83 німця, 55 поляків і представники інших національностей. Робилися спроби зберегти німецькомовний університет, зокрема, на початку березня 1919 р. німецька делегація звернулася до міністра-делегата Буковини Я. Флондора з проханням про збереження німецького університету й отримала відмову. Оскільки здійснити румунізацію університету через одноразовий акт не було змоги, то курси велися і румунською, і німецькою мовами у 1918–1919 навчальному році. Правда, декан філософського факультету Е. Герцог припускав, що доля німецькомовного університету в Чернівцях вже вирішена. На початку червня 1919 р. в газеті “Czernowitzer Allgemeine Zeitung” зазначали: «Відносно долі Чернівецького університету ще не прийнято жодного рішення... Професори ще не одержали наказу про звільнення. Припускають, що й цього року навчання буде вестись німецькою мовою». Цю думку підтвердив також і міністр-делегат Буковини І. Ністор, заявивши, що в новому навчальному році для студентів-нерумунів лекції читатимуться німецькою мовою. 25 липня 1919 р. відбулося останнє засідання сенату 1918–1919 н. р., де ректор університету професор В. Тарнавський попрощався з німецькими колегами, які вирішили перебратися до Австрії. 30 серпня 1919 р. мав місце останній випуск в історії німецькомовного університету і 20 кандидатів отримали ступінь доктора права. Слідом за тим 4 вересня 1919 р. німецька професура вирушила до Австрії і 31 викладач був працевлаштований у Відні.

* DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-594-5-2>

Студентський квиток Теодора Райха. Філософський факультет. 1919 р.

У Чернівцях залишилися Е. Герцог, К. А. Пенекке, Ф. Нетоліцкі, К. Зігель, Ф. Кляйнвехтер, про яких їх колега історик Ромулус Киндя відгукувався як про викладачів з гарною репутацією та знаних у науковому світі¹.

Початку нового навчального року передувало ухвалення 12 вересня 1919 р. декрету-закону № 4091, яким з 1 жовтня 1919 р. німецький університет у Чернівцях змінювався на румунський. Цим же декретом оголошувалося, що зарплата викладачів та службовців університету буде на рівні зарплати викладачів і службовців університетів Бухаресту та Ясс. Дії влади стурбували частину студентів, і у жовтні 1919 р. ректора професора В. Тарнавського відвідали студенти-євреї, які цікавилися можливістю скласти іспит німецькою мовою. Ректор офіційно заявив делегатам, що на II–IV курсах студенти зможуть слухати лекції і скласти іспити німецькою мовою. На продовження 9 грудня 1919 р. газета *Morgenblatt* опублікувала інтерв'ю міністра-делегата Буковини І. Ністора, де йшлося про перехідний, у 3 роки, період з німецького в румунський університет. Такі дії пояснювалися ситуацією з університетом, у якому було лише три викладачі-румуни.

¹ Чернівецький університет. 1875–1995. Сторінки історії. Чернівці, 1995. С. 73–74; Căndea R. Învățământ superior. Zece ani dela Unire. Cernăuți : Glasul Bucovinei, 1928. P. 266–267.

**Диплом ліцента Стефанії Білек, випускниці історичного відділення
філософсько-філологічного факультету**

Вільні посади доводилося замішувати викладачами з інших вишів. Проте ситуацію поступово змінювали, і до 1923 р. університет діяв у складі трьох факультетів¹.

Після того як було підписано Сен-Жерменський мирний договір з Австрією і остання відмовилася від колишнього герцогства Буковина на користь Румунії, у Бухаресті ухвалили рішення стосовно подальшої долі Чернівецького університету. 12 вересня 1919 р. король Румунії Фердинанд I підписав декрет про реорганізацію університету в румунський².

Реорганізація університету мала й деякі складнощі, адже не вистачало викладачів-румунів для вирішення цього завдання. Та все ж таки вже впродовж 20-х років було створено належну систему викладання історії, у якій помітне місце відводилося всесвітній історії. Але основну роль відігравала історія румунів як вітчизняна. Найтісніше до викладання всесвітньої історії,

¹ Decret-lege No 4.091 pentru transformarea Universității germane din Cernăuți în Universitate românească din 23 Septembrie 1919. Hamangiu C. Codul General al României. Vol. IX-X: Legi uzuale. București: Universala, f.s. P. 223; Чернівецький університет. 1875–1995. Сторінки історії. Чернівці : Рута, 1995. С. 74.

² Decret-lege 4091 pentru transformarea Universității germane din Cernăuți în Universitate românească din 23 Septembrie 1919. Hamangiu C. Codul General al României. Vol. IX: Legi uzuale 1919–1922. București, 1923. P. 223.

Декан Н. Котлярчук, 1920 р.
(Фото Є. Марвана)

зокрема нової та новітньої, був причетний Р. Киндя. Окрім нього, у цій галузі працював професор Т. Саучук-Севяну, який вів курс історії стародавнього світу, зокрема історії Стародавнього Риму. Курс історії Візантійської імперії вів В. Греку, а курс допоміжних історичних дисциплін – Н. Гремаде. Відповідне місце займали курси, що велися І. Ністором, А. Бокенецу¹.

На виконання королівського рішення 24 жовтня 1920 р. у Синодальній залі резиденції митрополита Буковини відбулася інавгурація румунського університету, патроном якого став тодішній король Румунії. Згодом, з 25 травня 1933 р., університет отримав ім'я короля Кароля II і назву *Alma mater*

*Carolina Cernovicensis*². Ректором реорганізованого університету став І. Ністор (1920–1921). Пізніше, у 1923 р., проведено нову реорганізацію університету, за якої філософський факультет розділили на філософсько-філологічний і природничий. Філософсько-філологічний факультет (*Facultatea de filosofie și literă*) мав поділ на філософський, історичний та філологічний відділи. Історичний відділ факультету мав кафедри: історії румунів, античної історії, епіграфіки і греко-римських старожитностей, загальної історії, історії середніх віків, нової і сучасної історії, історії південно-східних європейських країн, візантинознавства (до 1939 р.). До цього відділення належала і кафедра історії мистецтв, яка існувала на факультеті згідно з його «регламентом».

Навчання на факультеті відповідало загальним вимогам до отримання вищої освіти. Таким чином, після завершення чотирьох років навчання студент міг претендувати на отримання ступеню ліценціата. Ще один рік навчання дозволяв претендувати на ступінь доктора. Повністю завершеним курс на спеціалізації з історії вважався після складення студентом серії річних іспитів, а саме з античної історії та епіграфіки; з історії середніх віків, нового часу та сучасності зі складанням середньовічної латинської палеографії; з історії румунів; з історії мистецтв; з латинської та грецької мов; з археології

¹ Балух В., Масан О. Вивчення і викладання стародавньої, античної та середньовічної історії в Чернівецькому університеті (1875–2000 рр.). *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології* : зб. наук. праць. Т. 3. С. 9–10. Чернівці, 2000.

² Чернівецький університет: 1875–1995. *Сторінки історії*. Чернівці, 1995. С. 74–75; Grigoriuța M. *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică*. Suceava, 2005. P. 18.

Студентський квиток студентки філософсько-літературного факультету
Фредеріки Готфрід

та греко-римських старожитностей та іспиту з предмета за вибором, який мав відповідати майбутній спеціалізації. Такий підбір предметів був складений для студентів, що спеціалізувалися з всесвітньої історії.

Деяко іншим був курс у студентів, що спеціалізувалися з історії румунів. У цьому випадку вони мали складати іспити: з історії румунів з обов'язковим іспитом з румунської палеографії; з античної історії; з історії середніх віків, нового часу та сучасності; з історії народів Південно-східної Європи; з давньослов'янської мови з обов'язковим додатком слов'янської палеографії та слов'яно-румунської дипломатики; з візантійської історії та філології та іспит за вільним вибором. Річні іспити відбувалися двічі – з 1 по 20 червня та з 1 по 20 жовтня. Студенти, що не встигли скласти іспити, могли це надолужити з 1 по 15 грудня. Завершував цикл навчання іспит на диплом ліценціата, який передбача іспити з історії румунів, або з античної історії, або з нової та сучасної історії. Цей іспит відбувався письмово й усно. Для отримання ступеня доктора готувалася дисертація на оригінальну тему та подавалася до екзаменаційної комісії. Остання складалася з п'яти осіб. Її головою був декан факультету, два члени були професори за спеціальністю і два – за суміжними спеціальностями. За іспит на отримання ступеня доктора сплачували 1300 леїв. Для отримання ж диплому сплачували 160 леїв¹.

¹ Grigorovița M. Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Suceava, 2005. P. 126; Anuarul Universității din Cernăuți pentru anii de studii 1926/1927 – 1927/1928. Cernăuți, 1928. P. 161–163, 166–168, 171–173.

Професор др. Теофіл Саучук-Севяну

Філософський факультет, як ми вказували, був розділений на філософсько-філологічний і природничий. Перший поділявся на філософську, історичну та філологічну секції, які мали свої підрозділи. Так, секція філософії мала кафедри історії філософії та естетики, психології і логіки, соціології, етики і політики, педагогіки та історії педагогіки.

Найбільшою за складом кафедр була філологічна секція. Тут були кафедри історії румунської мови та літератури, сучасної румунської літератури і фольклору, румунської мови і літератури, грецької мови і літератури, романської філології, французької мови і літератури, італійської мови

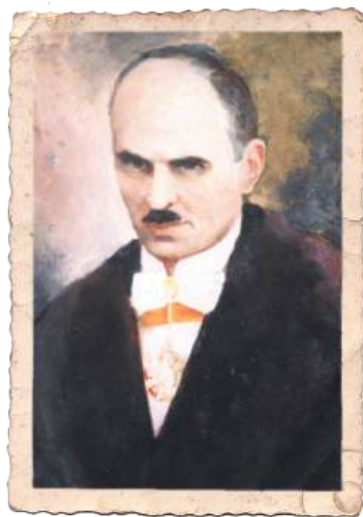
і літератури, німецької мови і літератури, англійської мови і літератури, славістики, індоевропейської філології. При секціях діяли рада з південно-дунайських румунських діалектів, рада з індоевропейської філології, а також функціонували лекторати з англійської, французької, німецької, італійської, чеської та польської мов, діяв лекторат із музикознавства.

Секція історії, як уже зазначалося, мала 6 кафедр. Діяла при секції рада з допоміжних історичних дисциплін та доцентура з історії румунів.

У межах секції історії першою рахувалася кафедра історії румунів, яку очолював І. Ністор, який, розпочавши викладацьку кар'єру з вивчення історії Молдови, став одним із помітних у румунській науці істориків Буковини, займаючись в міжвоєнний період і темами із сучасної історії. Його асистентом був доктор Теодор Белан, а вже у 1930-х роках на кафедрі став працювати асистент Іліє Корфус.

Кафедру античної історії очолював Т. Саучук-Севяну, а кафедру всесвітньої історії – Р. Киндя. Професор Теофіл Саучук-Севяну народився 21 жовтня 1884 р. в с. Босанч повіту Сучава. Початкову освіту здобував у школах Йорденешть та Сторожинця (1890–1894) і продовжив освіту у Першій гімназії в Чернівцях (1894–1902). У 1902–1906 рр. навчався на філософському факультеті університетів у Чернівцях та Відні, де спеціалізувався на класичній філології. Ступінь доктора філософії здобув 7 грудня 1909 р. У період з 8 вересня 1906 р. по 1 жовтня 1919 р. викладав у гімназії, здобувши вчене звання приват-доцента 17 січня 1914 р. У цей проміжок часу три роки перебував на стипендії Інституту археології Відня у Атонах (1910–1912). Від 1918/1919 н. р. був професором-замісником на кафедрі класичної філології у Чернівецькому

університеті. З 1 жовтня 1919 р. став професором-замісником кафедри античної історії, а від 1920 р. – титулований професор історії та епіграфіки. У 1921/1922 навчальному році служив на кафедрі індоєвропейської філології, а в 1924–1926 роках – на кафедрі історії мистецтв. Також був членом-кореспондентом Інституту археології у Відні, дійсним членом Інституту археології у Берліні, почесним членом Румунського нумізматичного товариства. У 1921/1922 навчальному році очолював філософський факультет, а в навчальному році 1924–1925 – Чернівецький університет. Одночасно в 1924–1926 рр. обіймав посаду професора-замісника Консерваторії музики і драматичного мистецтва.

Ромулус Киндя

Поряд із науковою і викладацькою діяльністю займався політичною. Обирався в різні роки депутатом у 1926, 1927 рр. від повітів Сторожинець, Чернівці, Сучава, сенатором (1931, 1932, 1933) від повіту Сторожинець та від Чернівецького університету. У 1928–1930 та 1932–1933 рр. перебував на посаді міністра. У 1929 р. обіймав посаду виконуючого обов'язки міністра в департаменті культів та мистецтва, у 1933 р. – міністра департаменту народної освіти, тоді як у 1930–1931 рр. – посаду міністерського директора Буковини. Удостоювався державних нагород, зокрема ордена *Vulturul României* у ступені офіцера, орден *Serviciul credincios* ступеня великого офіцерського хреста, ступенів командора та великого хреста ордена *Coroana României*, а також *Răsplata Muncii* та *Medalia Peleş*¹. З червня 1940 р. обіймав посаду професора філософсько-філологічного факультету університету в Бухаресті, де згодом став завідувачем кафедри античної історії та епіграфіки, заступником декана (1941) та деканом (1946). 24 травня 1945 р. визнаний членом-кореспондентом Академії наук, але був позбавлений звання в 1948 р. Досліджував руїни міста Каллатісу Добруджі, історію Добруджі та Атен. Завдяки публікаціям про прочитання античних написів став відомим за кордоном як епіграфіст та історик греко-римських старожитностей. У творчому доробку історика – 77 праць у сфері історії, археології та епіграфіки².

¹ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1938. P. 210–211.

² Sauciuc-Săveanu Teofil, Satco E., Niculică A. *Enciclopedia Bucovinei*. Vol. 3: P – Z. Suceava, 2018. P. 342–343.

Титулований професор кафедри всесвітньої історії Ромулус Киндя народився 1886 р. в Аврігу повіту Сібіу, де здобув початкову освіту. Навчання продовжив у 1897–1905 рр. в Євангельському сакському ліцеї у Сібіу та на теологічному факультеті університету в Чернівцях з 1907 по 1911 р., який закінчив з відзнакою *Magna cum laude*. Уже 1912 р. здобув тут ступінь доктора теології, але продовжив спеціалізуватися з історії у Берліні та Ляйпцігу, і 1916 р. здобув ступінь магістра мистецтв у Ляйпцігу. У 1915–1919 рр. служив викладачем у Сібіу, а з 1919 по 1922 р. обіймав посаду титулованого професора кафедри всесвітньої історії церкви на теологічному факультеті Чернівецького університету. У 1922 р. став титулованим професором кафедри всесвітньої історії середньовічної, нової та сучасної на філософському факультеті, поєднуючи цю посаду з попередньою. У 1923–1924 рр. очолював філософсько-філологічний факультет, а в 1925–1926 рр. виконував обов'язки ректора університету. Після червня 1940 р. був евакуйований з Буковини й після повернення північно-західної частини Ардялу в жовтні 1944 р. до складу Румунії служив професором історії в Університеті Клужу. Пішов з життя 27 січня 1973 р. в Аврігу¹.

Кафедра південно-східно-європейської історії не мала титулованого професора і певний час велася І. Ністором, а згодом — А. Бокенецу. Історія мистецтв читалася Оресте Луція, дослідником фресок монастиря Воронець. Саме ці фрески, на основі яких О. Луція досліджував легенду про Св. Іоана Нового Сучавського, були представлені у його останній публікації. Після смерті О. Луція його посаду в 1924–1926 рр. заміщав Т. Саучук-Севяну. У липні 1926 р. титулованим професором кафедри історії мистецтв став А. Тціґара-Самуркаш. Кафедру візантинології очолював В. Греку, а у сфері допоміжних історичних дисциплін працював Ніколае Ґремаде².

Майбутній історик народився 1 березня 1892 р. у громаді Загарешть повіту Сучава. Середню освіту здобув у вищій гімназії в м. Сучава в 1902–1912 рр. Ліценціат з історії здобув 1919 р. на факультеті Віденського університету та того ж року складав іспит на знання румунської та латини як основного предмета. Наукове звання доктора здобув 1922 р. в Чернівецькому університеті. У періоди з 1921 по 1924 рік та в 1924–1925 рр. стажувався за спеціальністю у Відні (1922), Ляйпцігу (1922–1923), Парижі (1923–1924). Був членом Румунської школи в Римі. Ступінь університетського професора отримав 1 червня 1928 р. і доцентом офіційно став 1 жовтня 1928 р.,

¹ Căndea Romulus. Satco E., Niculică A. *Enciclopedia Bucovinei*. Vol. 1: A — F. Suceava: Editura Karl A. Romstorfer, 2018. P. 394–395; Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți: Glasul Bucovinei, 1938. P. 211–212.

² Grigoroviță M. *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică* / Ediție îngrijită de E. Satco. Suceava, 2005. P. 133–140; Anuarul Universității “Regele Carol II” din Cernăuți pe anii de studii 1933/1934 — 1934/1935 — 1935/1936 / Editat de profesorul Ion I. Nistor. Cernăuți, 1937. P. 87–88, 90, 209–210.

підтвердивши цей ступінь 1 жовтня 1931 р. Працював у сфері спеціальних (на той час допоміжних) історичних дисциплін, опублікувавши ряд статей за темою досліджень. Серед найвідоміших прижиттєвих видань — «Внески до історії книги і письма у середні віки» (1928), «З області письма. Історія культури і письмо. Різні теорії походження алфавіту» (1929), «Невеликі дослідження в сфері допоміжних історичних дисциплін» (1934) та «Давні сільські буковинські печаті: 1783–1900» (1939). Так, робота 1928 р. вийшла друком на сторінках “Codrul Cosminului” та окремим відтиском. Автор характеризує книгу періоду

Професор др. Александру Бокенесу

середньовіччя, розглядаючи її форму — сувій — через наведення ряду прикладів як використання, так і мистецьких зображень цього виду книги, та схиляється до думки про сувій як мистецький символ книги в середньовіччі¹. Книгу як таку Н. Ґремаде виводить з моделі диптиха й нагадує, що вже поліптих носив назву «кодекс», увійшовши у вжиток у I–II ст. н. е., час, на який припадає і поява перших пергаментних книг. Розглядає автор і номенклатуру книг, їх вигляд і формат, матеріал для зшивання книг². Окремим розділом книги подано характеристику середньовічного письма, яка починається описом інструментів писаря та чорнил. Розібрано також особливості письма та внесення правок у тексти³. Відзначено традицію поміток у книгах, підписів писарів⁴. На продовження теми вивчення історії письма Н. Ґремаде видав роботу з історії письма⁵. У 1940–1941 рр. Н. Ґремаде був професором Університету Ясс, а з 1941 по 1944 р. очолював Музей Буковини в Чернівцях. Після березня 1944 р. повернувся до університету Ясс, де перебував на посаді професора до 1952 р. Помер 19 лютого 1961 р. в Яссах⁶.

¹ Grămadă N. Contribuții la Istoria cărții și scrisului în evul mediu. Extras din “Codrul Cosminului”, IV, 1927. Cernăuți, 1928. P. 35–58.

² Ibid. P. 58–111.

³ Ibid. P. 111–145.

⁴ Ibid. P. 145–171.

⁵ Grămadă N. Din domeniul scriiturii. Istoria culturii și scriitura. Diverse teorii relative la originea alfabetului. Extras din “Codrul Cosminului”. VI. 1929. Cernăuți, 1929. P. 239–259.

⁶ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 216; Grămadă Nicolai. Satco E., Niculică A. Enciclopedia Bucovinei. Vol. 2: G– O. Suceava, 2018. P. 87.

Ректор Чернівецького університету Іон Ністор та митрополит Буковини Віссаріон. 1935 р.

Приятеlem майбутнього професора Т. Саучук-Севяну в гімназійні роки був Теодор Белан, який народився 26 липня 1885 р. в м. Гура Гуморулуй і восени 1904 р., після закінчення Першої ц. к. гімназії, записався на філософський факультет Чернівецького університету за спеціалізацією з історії та географії. З осіннього семестру 1906 р. Т. Белан перевівся на філософський факультет Віденського університету, де слухав курс професора Брюккнера «Географія Європи» та курси професора Уліґа, професора Фоурнієра, професора Допша. Лекції професорів О. Редліха та Пржбума, за словами самого Т. Белана, навчили його, як потрібно писати історію і як не дозволено писати

історію¹. У 1908 р. Т. Белан отримав диплом і в 1910 р., після дворічної служби в гімназії в Кимполунзі Молдавському, склав іспит на кваліфікацію викладача середньої школи. Як титулований гімназійний професор у 1910–1912 рр. служив у Реальному ліцеї в Чернівцях, а з вересня 1912 р. перейшов до чоловічої гімназії у Сучаві. У 1915 р. був мобілізований та воював у Італії, повернувшись на Буковину лише в грудні 1918 р., після чого відновив службу в гімназії в Сучаві. З 1919 р. був переведений на посаду титулованого професора до ліцею «Арон Пумнул» у Чернівцях².

Служба в ліцеї супроводжувалася для Т. Белана дослідженнями з історії Буковини. Спроба отримати ступінь доктора у Віденському університеті з дисертацією «Румунська революція у Трансільванії 1848–1849 рр.» залишилася незавершеною. Натомість 1923 р. Т. Белан видав роботу «Придушення

¹ Bălan S. Viața și activitatea lui Teodor Bălan / Ediție îngrijită de Corneliu Bălan. București, 2024. P. 16–17.

² Ibid. P. 18–19.

національних рухів на Буковині під час Світової війни» одночасно подавши запит на вступ до докторантури Чернівецького університету. Згідно з вимогами Т. Белан захистив цю роботу як докторську дисертацію публічно в 1930 році¹. Робота Т. Белана в архіві й університеті вилася у ряд наукових досліджень та збірників документів.

На філософському факультеті, а відтак на факультеті філософсько-філологічному склався певний розподіл викладачів і велися відповідні курси та семінари. У 1926–1928 рр. на факультеті діяло 5 семінарів, які вели: з античної історії — д-р Т. Сачук-Севяну, із загальної історії — д-р Р. Киндя, з історії Південно-східної Європи — д-р А. Бокенецу, з історії румунів — д-р І. Ністор, з історії Візантії — В. Грекул. До числа цих семінарів долучався і семінар з історії мистецтв, який вів д-р А. Тціґара-Самуркаш. Більша частина семінарів велася в будівлі по вулиці К. Томашука, 2 (сучасний корпус № 2 ЧНУ з виходом на вул. Г. Сковороди)². Згаданий вище А. Бокенецу на середину 20-х років займався питаннями історичної ономастики, дослідивши аграрну термінологію в румунській мові на прикладі знарядь праці³.

Доктор Александру Тціґара-Самуркаш народився 23 квітня 1872 р. в Бухаресті. Середню освіту здобув у навчальних закладах Бухаресту, тоді як вищу — в університетах Берліна й Мюнхена. У 1896 р. захистив дисертацію для здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему «Сімон Вуе, придворний художник Людовіка XIII», після чого почав службу на посаді асистента в Генеральній дирекції королівських музеїв. Навчався у школі мистецтв в Парижі та викладав французьку й німецьку у вчительській семінарії в Бухаресті (1897–1900). У 1900 р. продовжив викладацьку діяльність у Школі мистецтв у Бухаресті, де прослужив до 1937 р., обіймаючи в цей проміжок часу також інші посади в музеях, державних закладах. У 1911 р. розпочав читати курс мистецтва в Університеті Бухаресту й з 1926 по 1938 рік читав такий курс

Професор
др. Александру Тціґара-Самуркаш

¹ Mareci H. Teodor Bălan (1885–1972). *Viața și opera*. Iași, 2003. P. 50.

² Anuarul Universității din Cernăuți pentru anii de studii 1926/1927 – 1927/1928. Cernăuți, 1928. P. 185–186.

³ Bocănețu Al. Terminologia agrară în limba română, studiu filologic-istoric-cultural. *Codrul Cosminului*. Anul II–III: 1925–1926. Cernăuți, 1927. P. 119–274.

у Чернівецькому університеті, маючи помітний вплив у чернівецькому середовищі. З червня того року став членом-кореспондентом Академії Румунії, адже був відомим істориком культового й народного мистецтва, автором численних публікацій з історії мистецтва. Пенсіонований у 1946 р., помер 1 квітня 1952 р. в Бухаресті¹.

Важливим елементом у навчальному процесі та в дослідницькій діяльності викладачів залишалася бібліотека. Саме про закладення фундаменту бібліотеки звітував 24 жовтня 1937 р. ректор університету І. Ністор². Упродовж навчального року 1936–1937 бібліотека університету поповнилася 13 844 книгами, з яких 12 660 були румунською, тож на 30 вересня 1937 р. їх загальна кількість становила 450 652 томи. Від 1 жовтня 1936 р. і до 30 вересня 1937 р. 12 110 читачів, які відвідали бібліотеку, переглянули 29 017 книг. З інших заходів, які виконували бібліотекарі, важливими були каталогізація її фондів, ревізія колекції та розроблення регламенту функціонування бібліотеки. Зрештою 10 вересня 1937 р. бібліотека влаштувала виставку книг з антропології та археології для учасників Міжнародного конгресу з антропології та археології. Певне місце в цій діяльності займав директор бібліотеки Е. Пеунел³.

У 1923/1924 н. р. на філософсько-філологічному факультеті курси з провідних історичних дисциплін читали титулований професор І. Ністор (історія румунів), Р. Кіндя (загальна, середньовічна, модерна і сучасна історія), а також професор-замісник А. Бокенецу (південно-східноєвропейська історія)⁴. Доктор Александру Бокенецу, який був уродженцем с. Ступка (24 серпня 1889 р.) середню освіту здобув у Вищій греко-східній гімназії м. Сучава (1901–1909) і продовжив освіту на філософському факультеті Чернівецького університету, який закінчив 1913 р. за спеціалізацією з румунської мови, історії, географії. Після завершення викладав історію у гімназії Чернівців (1913–1914) та гімназії Кимполунґу (1914–1915). Згодом до січня 1918 р. служив добровольцем у румунській армії. Після закінчення служби в 1918–1921 рр. викладав у гімназії Alecu Donici у Фелтічень. У 1921 р. з оцінкою *Summa cum laude* отримав в Чернівецькому університеті ступінь доктора філософії і з 1923 р. розпочав викладання на кафедрі Південно-східної Європи. У 1941–1944 рр. викладав у ліцеї *Agon Rumniul* в Чернівцях, а з 23 травня і до 31 липня 1944 р. як біженець працював у промисловій гімназії Златни.

¹ Tzigara-Samurcaș Alexandru. Satco E., Niculică A. *Enciclopedia Bucovinei*. Vol. 3: P – Z. Suceava, 2018. P. 676–677.

² Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 9.

³ Ibid. P. 19–20.

⁴ Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cernăuți. Anul de studii 1924/1925. Cernăuți, 1925. P. 33–34.

З 1944 по 1946 р. служив професором історії в ліцеї Ștefan cel Mare в Сучаві, звідки в 1947 р. вийшов на пенсію. Досліджував історію та культуру Буковини. Найвідомішою працею є «Історія Чернівців в часи Молдови», опублікована спочатку в “Codrul Cosminului” та двома окремими виданнями. Помер 12 серпня 1972 р. в с. Ступка¹.

Професор др. Васіле Греку

Титулований професор кафедри візантинознавства Чернівецького університету Греку Васіле народився 31 липня 1885 р. в Мітокул-Драгомірней повіту Сучава. Середню освіту отримав у м. Сучава. Вищу — у Відні (1905–1907) та Чернівцях (1907–1909). Навчався у Г. фон Арніма, В. Кубічека, Е. Райха, С. Пушкаріу. Докторську дисертацію «Фауна і флора у філософській системі Платона» захистив 1919 р. в Чернівецькому університеті. Ступінь доктора отримав 5 червня 1919 р. Стажувався в Берліні в У. фон Вілламовіц-Моеллендорфа². У 1909–1920 рр. обіймав посаду гімназійного професора. У листопаді 1914 р. — біженець у Румунії, до серпня 1916 р. — заступник професора ліцею в м. Констанца. У 1918 р. демобілізований під час перемир'я. З 1919 р. стажер на філософському факультеті Чернівецького університету. У 1920 р. в університеті м. Клуж отримав підтвердження та з 1 жовтня 1921 р. має звання агрегованого професора, підтверджене королівським декретом № 5625 від 31 грудня 1922 р. Королівським декретом від 26 лютого 1925 р. підтверджено присвоєння звання титулованого професора з 26 січня 1925 р. У 1927/1928 та 1928/1929 н. р. обіймав посаду декана філософсько-філологічного факультету. Нагороджений медаллю «Фердинанд I» з мечами на стрічці, орденом «Корона Румунії» в ранзі офіцера й орденом «Фердинанд I» цього ж ступеня. З 1922 р. — вчений секретар Інституту історії та мови Чернівецького університету та вчений секретар “Codrul Cosminului”.

У 1930/1931 н. р. вів курс «Історія Візантійської імперії. Іраклійська та Ісаврійська династії (610–820 рр.)». У 1933/1934 н. р. вів курс «Історія Візантійської імперії: епоха Палеологів (1261–1453)» із семінарами

¹ Bocănețu Alexandru, Satco E., Niculică A. Enciclopedia Bucovinei. Vol. 1: A — F. Suceava, 2018. P. 231–232.

² Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1938. P. 212–213.

з історіографічних текстів і вправами з палеографії. У 1934/1935 н. р. професор викладав курс «Візантійська історіографія» та вів семінари з візантинознавства. Упродовж 1935/1936 н. р. В. Греку вів курс «Історія Візантійської імперії до 867 р.» та семінари з інтерпретацією текстів і вправами з палеографії. У 1936/1937 н. р. професор вів курс «Історія візантійської імперії (867–1204) обсягом дві години та семінар з інтерпретації історичних візантійських текстів, палеографічних вправ та обговорення робіт (дві години). Викладання розпочав 10 листопада 1936 р. і мав 39 студентів, які записалися на курс. На семінарі, який почав роботу 13 листопада, були присутні 15 студентів. На семінарах інтерпретувалися тексти з «Продовжувача Феофана», Константина VII Багрянородного, Георгія Кедрина, Михайла Пселла, Іоанна Скіліци, Михайл Атталіат, Анни Комніної за публікацією Ґ. Зойтера 1929 р. Також професором велися заняття з палеографічними вправами за таблицями зі «Зразків ватиканських грецьких кодексів», обговорювалися виконані студентами інтерпретації текстів і роботи. Під час роботи в університеті як делегат факультету був членом комісії з аналізу роботи бібліотеки. З 1938 р. переведений на кафедру візантинознавства Бухарестського університету як наступник Демостена Руссо. Професором кафедри працював до 1947 р. Як філолог та історик займався історією Візантії, візантійським мистецтвом та літературою, а також їх проявами в румунській культурі. Був послідовником теорії Н. Йорґи щодо прояву візантійських впливів у румунському середньовічному мистецтві. Праці В. Греку публікувалися в румунських виданнях, зокрема “Codrul Cosminului” (Чернівці), “Candela” (Чернівці) та ін., а також у зарубіжних “Byzantinische Zeitschrift” (Мюнхен), “Byzantion. Revue internationale des etudes byzantines” (Брюсель). Був учасником ряду міжнародних наукових конгресів з візантинознавства. Статті, опубліковані в “Candela” в 1932–1935 рр. стали основою для виданої у 1936 р. “Cărți de pictură bisericească bizantină”. Як знавець літератури продовжив роботу збірки “Scriptores byzantini”, систематизуючи твори Дукаса, Лаоніка Халкоконділа, Крітобула з Імброса, Джеорджіоса Сфрантеса, Костянтина VII Порфірородного. У 1958 р. видав роботу Дукаса «Турецько-візантійська історія», Лаоніка Халконділа «Історичні експозиції», Кодекс Калімаха 1817 р. У 1939 р. видав «Курс історії візантійської літератури». У 1942 р. видав «Повчання Няґое Басараб, господаря Румунської Землі (1512–1521), а 1944 р. — «Житіє святого Ніфона». Провів порівняльний аналіз «Ерміній», румунських версій книг церковного малюнка. У 1971 р. здійснив видання румунською роботи Костянтина VII «Книга повчань синові моєму Роману». Наукова спадщина нараховує понад 70 робіт різного плану та характеру. З 23 травня 1936 р. — член-кореспондент Румунської академії. З 1963 р. став головою Товариства візантійських студій.

З 1971 р. — Почесний співголова Міжнародної асоціації візантійських студій. Помер 27 травня 1972 р. в м. Бухарест. Одна з вулиць м. Сучава названа на честь академіка В. Греку¹.

У 1933/34 н.р. на філософсько-філологічний факультет записалися 554 претенденти, з яких 244 — на перший рік навчання, 157 — на другий, 91 — на третій, 53 — на четвертий рік навчання. Також 9 осіб записалися на докторат. Серед ліценціатів 1933–1934 рр. історію вивчали К. Готтліб, Н. Мамоля, М. Москалюк, А. Паулюк, Х. Пліскановскі, С. Прешел, М. Реус, Н. Вледулеску, О. Волошенку. Докторантами факультету в 1933–1934 рр. були А. Грігоровіч, Г. Захтер, С. Штефановіч².

На семінарі, який вів в університеті І. Ністор, студентами читалися реферати та рецензії на нові публікації, обговорювалися роботи ліценціатів. Читалися й інтерпретувалися старі тексти з історії румунів та румунської держави. Різноманітною була лекційна робота історика. Зокрема, у 1933/34 н. р. професор І. Ністор мав читати курс «Епоха Дімітрія Кантеміра» та вести семінар з історії Румунів. Наступного, 1934/35 н. р. професор І. Ністор читав курс «Сучасна історія Румунії» та вів семінар із цієї теми. У 1935/36 н. р. професор І. Ністор читав курс «Історія відродження Румунії» та вів семінар з історії румунів. Професор Т. Саучук-Севяну у 1933/34 н. р. продовжив курс грецької історії та проводив семінар із Фукідіда. У професора Р. Кинді було два лекційні курси — «Культура XVIII ст.» та «Французька революція. Наполеон» і семінар зі всесвітньої історії. У професора-замісника А. Бокенецу був курс, що стосувався відносин між румунами й турками та семінар, тоді як професор А. Тціґара-Самуркаш вів курс «Сучасне мистецтво XIX ст. до наших днів» і семінар. У професора В. Греку в 1933/34 н. р. були лекційний курс з історії Візантії, а саме епоха Палеологів (1261–1453), семінарський підготовчий курс для першого року навчання та семінар з візантійської історіографії (читання текстів). Доцент Н. Гремате активно працював у сфері допоміжних дисциплін, займаючись зі студентами «Загальною нумізматиною», «Курсом середньовічної сіґілографії», «Поняттям генеалогії та геральдики» та «Читанням середньовічних текстів». Він же вів семінар «Прочитання та інтерпретування давніх румунських і слов'янських текстів»³.

У 1934/35 н. р. на навчання на філософсько-філологічному факультеті записалися 208 студентів і 348 студенток, що було на два студенти більше, ніж попереднього року. Серед студентів, що мали отримати

¹ Grecu Vasile, Satco E., Niculică A. *Enciclopedia Bucovinei*. Vol. 2: G — O. Suceava, 2018. P. 88–90.

² Anuarul Universităţii Regele Carol II din Cernăuţi pe anii de studii 1933–1936 (Editat de Ion I. Nistor, rectorul universităţii). Cernăuţi, 1937. P. 34, 85, 86.

³ Ibid. P. 87–88, 209, 349.

ліценціат, — А. Н. Кожокар, В. Кулешір, В. Продан, М. Вледулеску-Белінеску, Е. М. Вайсман. У 1934/35 н. р. завершував докторат з історії Іліє Корфус. Наступного навчального року на філософсько-філологічному факультеті кількість студентів становила 481 (з них 297 студентки). Випускниками (ліценціат) у 1935/36 н. р. з історії мали стати Е. Бош-Шмідт, С. Калмановіч, А. Герцог, Е. Грінку, Ф. Сороканюк, А. Цінте¹.

У 1934/35 н. р. професор І. Ністор вів лекційний курс «Історія сучасної Румунії» та семінар. Професор Т. Саучук-Севяну продовжив курс грецької історії та розглядав на семінарах історію за Ксенофоном. У професора Р. Кинді був курс «Наполеон. Національна ідея у XIX ст.» та семінар з всесвітньої історії. Професор А. Тцігара-Самуркаш вів курс «Історія античного мистецтва», тоді як В. Греку — курс «Візантійська історіографія», а Н. Гремате — «Курс латинської палеографії». Ці курси супроводжувалися семінарськими заняттями². У 1935/36 н. р. професор І. Ністор вів курс «Історія відродження Румунії» із семінаром. У професора Т. Саучук-Севяну студенти мали можливість прослухати курс «Грецької історії. Епоха еллінізму» та відвідати семінар «Написи елліністичної епохи». У професора Р. Кинді був курс «Середні віки» із семінарським заняттям, професор А. Тцігара-Самуркаш вів курс «Мистецтво доби середньовіччя» із семінаром. Професор В. Греку проводив лекції з «Історії Візантійської імперії» (до 867 р.) та вів семінар із виконанням практичних завдань у галузі грецької палеографії. Слов'янська та румунська палеографія були предметом викладання доцента Н. Гремате, який також вів курси «Дипломатика» та «Середньовічні хронологічні системи»³.

У діяльності секції історії філософсько-філологічного факультету в навчальному році 1936–1937 брали участь професори І. Ністор, Т. Саучук-Севяну, Р. Киндя, А. Тцігара-Самуркаш, В. Греку, доценти Т. Белан, Н. Гремате, А. Бокенецу. Як свідчать звіти, в навчальному році 1936–1937 професор І. Ністор вів курс «Походження румунів» обсягом три години на тиждень, який представив 26 листопада 1936 р. На курс записалися 164 слухачі, серед яких 138 — з філософсько-філологічного факультету, 13 — із секції географії наукового факультету та 2 студенти з курсу докторату.

Матеріал було викладено у 25 лекціях, які дали змогу показати походження румунів і їх наступність у Дакії Траяна, розкрити численні теорії щодо походження румунів. Лекції супроводжувалися семінарськими заняттями, на які записалися 124 студенти і студентки, які мали можливість таким чином

¹ Anuarul Universității Regele Carol II din Cernăuți pe anii de studii 1933–1936 (Editat de Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 178, 207–208, 298, 347.

² Ibid. 1937. P. 209–210.

³ Ibid. P. 349–350.

**Корпус Чернівецького університету,
в якому в 30-ті роки XX ст. перебував філософсько-літературний факультет**

обговорювати поставлені завдання, вести дискусії за темами занять. Формою участі в семінарі були реферати та рецензії на роботи з історії, які виходили друком упродовж року. Читалися давні документи і хроніки, завдяки чому студентів більше вводили у світ думок М. Костіна та Д. Кантемира. У роботі зі студентами професору допомагав д-р Іліє Корфус, уродженець с. Фретеуць Вець (22 серпня 1909 р.). Початково його робота полягала в керівництві бібліотекою семінару з історії румунів, яка нараховувала 3156 томів та постійно зростала. У 1936/37 н. р. вона збільшилася на 177 томів¹. Доктор Іліє Корфус середню освіту здобув у ліцях м. Редечуць та Чернівців і в 1928–1932 рр. навчався на історичній секції філософсько-філологічного факультету Чернівецького університету. Підвищував свою кваліфікацію в університетах Варшави, Кракова та Парижа. У 1935 р. завдяки спеціалізації у сфері польсько-румунських відносин періоду середньовіччя захистив докторську дисертацію «Мігай Хоробрий та поляки». У 1936–1940 рр. був асистентом у Чернівецькому університеті, а 1940–1951 рр. — у Бухарестському університеті. Згодом працював в Інституті національної історії (Бухарест), Бібліотеці Академії Румунії (відділ рукописів). До свого пенсіонування в 1971 р. був головним науковим співробітником Інституту історії N. Iorga, де досліджував період переходу від

¹ Anuarul Universității Regele Carol II din Cernăuți pe anii de studii 1933–1936 (Editat de Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 112–114.

Титул праці Т. Саучука-Севяну
«Новий фрагмент напису з фрески Каллатіса
та інші археологічні фрагменти»

чук-Севяну вів курс з історії Риму дещо в більшому обсязі (лекції — 4 години на тиждень). До лекцій додавалися дві години семінарського заняття з «Джерел історії Риму». При цьому професор визнавав, що в лекційних заняттях участь брали до 60 % записаних на курс студентів, а на семінарах присутніми були 9–27 студентів. Хронологічно згаданий курс охоплював період з доісторичних часів до 194 року перед Різдом Христовим. На семінарських заняттях розглядалися джерела з римської історії за підручником Арнольда Шефера (*Abriss der Quellenkunde der griechischen und römischen Geschichte*). Також розглядалися «Аннали» Квінта Фабія Піктора. Студенти

феодалізму до капіталізму. Помер 26 липня 1981 р. в Бухаресті¹. До числа його публікацій у чернівецький період діяльності належала робота з історії відносин Мігая Хороброго з Річчю Посполитою. У ній розглянуто питання інтерпретації документів, проєкт союзу Сігізмунда III та Мігая Хороброго, претензії Речі Посполитої на румунські землі по смерті Мігая Хороброго. Невелика за обсягом стаття супроводжується добіркою документів². Також І. Корфус опублікував дослідження, що стосувалося правління Сіміона Мовіле, розглянуте за всіма періодами на основі польських документів³.

У період від 1 листопада 1936 р. до 31 травня 1937 р. професор Т. Сау-

¹ Corfus Ilie. Satco E., Niculică A. *Enciclopedia Bucovinei*. Vol. 1: A — F. Suceava, 2018. P. 519–520.

² Corfus I. Corespondență inedită asupra relațiilor între Mihai Viteazul și Polonia. *Codrul Cosminului*. Buletinul "Institutului de Istorie și Limbă". Anul IX: 1935. Cernăuți, 1935. P. 1–67.

³ Corfus I. Documente polone privitoare la Domnia lui Simion Movilă în Țara Românească. *Codrul Cosminului*. Buletinul "Institutului de Istorie și Limbă". Anul X: 1936–1939. Cernăuți, 1940. P. 159–216.

на семінар готували тези за вибраними напрямками. Наприклад, Іон Казачук мав представити тези «Пунічні війни за Тітом Лівієм», Володимир Кулешір – «Єгипет як римська провінція», Корнелія Гладюк – «Сходження на трон Тіберія за Тацитом», Шюсс Мейер – «Аграрна проблема в часи Римської республіки» та інші¹. Подібні теми обговорювалися на семінарі професора Т. Саучук-Севяну і в 1937/38 н. р. Вів професор того року курс історії Риму від 194 до 84 р. до н. е. та на наступний навчальний рік планував вести курс римської історії від 84 р. до н. е.²

Професор Р. Киндя вів лекції (3 год.) з історії середніх віків та семінар (2 год.) із всесвітньої історії, при цьому приділивши увагу поняттю «Середні віки», питанню єдності, християнської церкви як основи уніфікації, концепції імперії, античному спадку в середньовіччі. Висвітлювалися також питання історії Візантії, держави Карла Великого як носіїв імперських ідеалів як на Сході, так і на Заході. Також у курсі знайшли відображення теми, що стосувалися германців у IV–VIII ст., поширення християнства у Європі, Халіфату та завоювання Іспанії маврами. Семінарські заняття із всесвітньої історії мали відвідувати 61 студент. На 19 заняттях обговорювалися питання історичних джерел, критика джерел та їх інтерпретація, концепція історії. Увагу приділили і питанню континуїтету романського / романізованого населення Дакії, Британії, Південної Баварії. Окремо обговорювалися роботи французьких істориків Ф. Лота, Ж. Кальме, А. Піренна, німецьких Е. Фуетера, О. Маулля, Й. Штоє, Е. Марккса. До числа обговорюваних робіт належали також «Історія румунів» Н. Йорґи та його «Правда і помилка у написанні історії» та спогади А. Авереску про Велику війну. Розглядалися і публікації з “Revista Istorică”, “Revue Historique”, “Deutsches Archiv für Geschichte des Mittelalters”, “Zeitschrift für Geschichte Osteuropas”³.

Доцент Н. Ґремаде вів лекційні курси «Загальна нумізматика», «Молдавська дипломатика», а також семінари «Курс середньовічної сігілографії», «Зауваження генеалогії та геральдики», «Прочитання та інтерпретація давніх румунських документів». На його курси записалися студенти з напрямку всесвітньої та румунської історії⁴. У 1937/38 н. р. Н. Ґремаде вів курси з латинської палеографії, середньовічної латинської літератури. Додатково ним вів курс «Книги і письмо в античності та середні віки». Семінари з латин-

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 116.

² Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1938. P. 249.

³ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 117–120.

⁴ Ibid. P. 120.

ської палеографії проводив за альбомом Фр. Стеффенса. На цьому семінарі практикувалися виконання студентами робіт з визначення дат і походження писемних пам'яток, виконувалися вправи з перекладу латинських текстів VI–VIII ст. Наукові публікації Н. Ґремаде також здійснював у сфері палеографії та дипломатики і дещо раніше¹.

Так, у 1927 р. вийшла праця «Палеографічні студії», де автор розглянув причини змін літер алфавіту, теорії походження унціалу та його зв'язок із книжним письмом, критерії датування на підставі використання методики палеографії та епіграфіки². У галузі дипломатики Н. Ґремаде видав працю, присвячену канцелярії молдавського господаря, що охоплювала період від часів правління Романа воєводи. Це дослідження проводиться на основі розгляду опублікованих М. Костекеску документів Молдавської Держави й побудоване за спільною для різних періодів схемою, яка дає змогу простежити еволюцію документів канцелярії володаря держави. Перший розділ вміщує огляд діяльності канцелярії господаря від правління Романа до правління Іляша II, даючи змогу простежити процес складення формуляра документа, функції службовців канцелярії господаря. У другій частині виділяються особливості формування документів та діяльності канцелярії в часи від Іляша II до Костянтина Маврокордата. Власне завдяки розгляду функцій посадових осіб канцелярії автору вдається простежити розширення числа діяків, які виконували документи іноземними мовами (грецькою, турецькою, польською, угорською, окрім латини)³. Також Н. Ґремаде в одній з публікацій запропонував варіанти використання прийомів спеціальних (на той час допоміжних) історичних дисциплін для вивчення різних аспектів історії румунів⁴.

Професор А. Бокенецу вів курси «З румунсько-польських відносин» та «Історичні джерела»⁵. Професор А. Тціґара-Самуркаш проводив лекційний курс і семінари з курсу «Мистецтво Відродження», відзначивши у звіті відсутність необхідних матеріалів для ведення семінарських занять з історії мистецтва. При цьому відвідування лекцій було досить широким, і для лекційного заняття він потребував навіть актової зали в новому корпусі університету⁶.

¹ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937-1938. Cernăuți, 1938. P. 251–252.

² Grămadă N. Studii paleografice. *Codrul Cosminului*. Buletinul "Institutului de Istorie și Limbă". Anul II–III: 1925–1926. Cernăuți, 1927. P. 35–81.

³ Grămadă N. Cancelaria domnească în Moldova până la domnia lui Constantin Mavroordat. *Codrul Cosminului*. Buletinul "Institutului de Istorie și Limbă". Anul IX: 1935. Cernăuți, 1935. P. 129–231.

⁴ Grămadă N. Studii mărunte din domeniul științele auxiliare ale istoriei. *Codrul Cosminului*. Buletinul "Institutului de Istorie și Limbă". Anul VIII: 1933–1934. Cernăuți, 1934. P. 387–416.

⁵ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 113.

⁶ Ibid. P. 120–121.

Професору В. Греку належав курс «Історія Візантійської імперії (867–1204)» та семінар з інтерпретації історичних візантійських текстів, вправи з палеографії, обговорення представлених робіт. На лекційний курс, який професор розпочав 10 листопада 1936 р., були записані 39 студентів, тоді як на семінар записалося 27 студентів, з яких на регулярній основі відвідували заняття 15. На семінарі обговорювалися тексти з Феофана, Костянтина VII Порфиріоносця, Георгія Кедрена, Михайла Пселлоса, Йоана Скилицеса, Михайла Атталея, Анни Комнен за роботою Ґ. Зойтера “Geschichts schreiber und Chronisten, ausgewählte Texte”. Також виконувалися студентами палеографічні вправи за “Specimina Codicum Graecorum Vaticanorum” (1910). Серед студентів, які брали участь у семінарі, були Е. Олінеску, В. Требіш, К. Голубішен, М. Клеменс, В. Тірон, М. Подопригора-Буковяну, Л. Палієвіч, С. Пріскорнік, А. Прокопюк, Н. Ґросу, В. Васіловіч, Е. Літяну¹. У навчальному році 1937–1938 серед тих, хто здобував диплом ліценціата за спеціальністю «історія», навчалися В. Білек, С. Черкез, О. Дреґенуш, В. Думанські, Е. М. Енгель, Ю. Феллнер, Н. Ґлузманн-Ролл, Н. Ґросу, Е. Олінеску, О. Салабан, Е. Станоевіч, А. Турічану. Серед докторантів факультету за спеціалізацією з античної історії був В. Клайн².

Викладачі факультету вели послідовну наукову роботу, так, І. Ністор свою наукову діяльність у 1936/37 н. р. присвятив підготовці до публікації рапортів австрійських консулів у Яссах та Бухаресті за 1805–1810 рр. для видання “Documente privitoare la Istoria Românilor”. Також завершив публікацію листування Короніні в 1856–1857 рр. та підготував публікацію щодо дій росіян і австрійців у Дунайських князівствах у 1853–1857 рр.³. Для Т. Саучук-Севяну важливе місце мали дослідження мовознавчого характеру, що стосувалися Каллатіса, але поряд із такими з’явилася і робота «Націоналізм античний і сьогодиншній»⁴. Можливо, дещо обмеженою здається наукова діяльність проф. А. Тціґара-Самуркаш, публікації якого мали місце лише в журналі “Convorbiri literare”. Одна з публікацій, доволі велика за обсягом, стосувалася румунської музеографії. Відповідно до закону, опублікованого в “Monitorul Oficial” 13 серпня 1938 р., з філософсько-філологічного факультету було звільнено д-ра А. Тціґара-Самуркаш, який досяг віку 65 років⁵. Для В. Греку в науковому плані пріоритетними в 1936 р. стали збір матеріалів

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937 (Editat de profesorul Ion I. Nistor, rectorul universității). Cernăuți, 1937. P. 121–122.

² Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 221–222.

³ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 115.

⁴ Ibid. P. 116–117.

⁵ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1938–1939. Cernăuți, 1939. P. 18.

і підготовка тексту щодо підручника з візантійського рисунка. Ряд викладачів подали публікації до тому на пошанування професійної діяльності І. Ністора¹.

Новий характер мав курс «Село та румунська держава», який професор І. Ністор вів у 1937/38 н. р. Основна увага у лекціях зверталася на походження села, міста, повіту й держави в румунів упродовж періоду з давніх часів до сьогодення. Належним чином висвітлювалися і румунські, і іноземні династії, які правили у Князівствах у період до малого (1859 р.) та великого (1918 р.) об'єднання. Цей курс того року прослухали 120 студентів філософсько-філологічного, теологічного та природничо-наукового факультетів (секція географії). На екзамені було лише 66 студентів. Окрім лекцій, у курсі було дано 25 семінарських занять, на яких обговорювалися різноманітні проблеми з історії румунів². Серед інших проявів активності слухачів у 1937/38 н. р. можна назвати навчальну екскурсію студентів, які вивчали допоміжні дисципліни під керівництвом Н. Гремаде, під час якої досліджувалися буковинські архіви³.

У 1938/39 н. р. професор І. Ністор читав курс «Особистості в історії румунів» (22 лекції), у якому, окрім правителів давніх і середніх віків, подавав характеристику таких постатей, як В. Лупу, К. Бринковяну, Д. Кантемір, А. Маврокордат, Ґ. Ґіка, Кароль І. Усе це давалося у зв'язку із характеристикою відомих особистостей та політичних діячів з Османської імперії, Росії, Польщі та Угорщини. Велася істориком і робота з впорядкування документів з історії румунів⁴.

Публікації І. Ністора здійснювалися шляхом видання збірок документів, у яких відображалися дипломатичні акти, акти австрійські в період 1798–1812 рр., листування Короніні, а також російської (1853–1854) та австрійської (1854–1857) окупації Дунайських Князівств⁵. Професор І. Ністор, ведучи у 1936/1937 н. р. курс лекцій з історії румунів, готував до публікації звіти австрійських консульств у Яссах і Бухаресті за 1805–1810 рр., які планували видати у другій книзі XIX тому «Документів з історії румунів». Ним же було підготовлено до друку листування Короніні з князівствами в 1856–1857 рр., які мали вийти окремим томом об'ємом 1100 сторінок⁶.

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 120–122.

² Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 242–243.

³ Ibid. P. 229.

⁴ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1938–1939. Cernăuți, 1939. P. 137–138.

⁵ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 244; Grigorovița M. Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Suceava, 2005. P. 133–134.

⁶ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 114.

Виконувалися професором й інші завдання, зокрема, для міжнародної виставки в Парижі І. Ністор написав брошуру «Бессарабія і Буковина під румунським володарюванням», яку видали французькою мовою і збиралися друкувати румунською. Як дійсний член Академії Румунії І. Ністор брав участь у публічних викладах у Чернівцях, Сучаві, Орадія, Клужі, Бухаресті з історії національного й культурного розвитку румунів¹.

Проте безпосередньо предметом історії нового та новітнього часу (у нашому розумінні та в плані вивчення всесвітньої історії) займався професор Р. Киндя, титулований професор кафедри загальної історії, який народився 1886 р. в Аврігу, повіту Сибіу. У 1912 р. він отримав у Чернівецькому університеті ступінь доктора теології, а 1916 р. у Ляйпцігу – ступінь доктора філософії. У 1916–1918 рр. був титулованим професором Педагогічно-теологічного інституту у Карансебеші. З 1919 р. – титулований професор кафедри загальної історії церкви на Теологічному факультеті, а з 1922 р. – титулований професор кафедри загальної історії філософсько-філологічного факультету. Він же був першим деканом новоствореного факультету (1923–1924), а також ректором університету у 1925/1926 н. р.²

Серед його 23 праць знайшли місце роботи з історії православної церкви, зокрема в період Першої світової війни, життя та діяльність відомих румунських діячів краю, т. я. А. Гурмузакі, В. Репта та ін. На семінарі, який вів Р. Киндя, основна увага приділялася проблемам методології історії, критичі та інтерпретації джерел, значенню документів як історичних свідчень, питанням загальної історії, документам з історії міського життя. Обговорювалися на семінарі і праці Ф. Гота, А. Піренна, Н. Йорги та інших істориків. У навчальному році 1934–1935 професор Р. Киндя вів семінар на кафедрі загальної історії і читав курс «Історичні джерела». Наступного навчального року на кафедрі загальної історії професор Р. Киндя читав курс історії середніх віків. У 1936/37 н. р. титулований професор кафедри загальної історії Р. Киндя продовжував вести курс з історії середніх віків (IV–VIII ст. н. е.)³.

У 1937/1938 н. р. Р. Киндя читав курс періоду всесвітньої історії, що передував добі Відродження, торкаючись питань історії Візантії, турецької держави, слов'ян. Слухали студенти лекції про взаємини Франції та Англії та економічні зміни в Західній Європі. Досить багато уваги приділялося різним аспектам історії, економіки, політичних відносин,

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 115.

² Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 211–212; Grigorița M. Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Suceava, 2005. P. 135–136.

³ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 117–118.

військової справи, культури Європи XV–XVI ст. На семінарі зі всесвітньої історії учасниками обговорювалися питання методології, зв'язків між всесвітньою та національною історією, аналізувалися нові праці в румунській, французькій, німецькій, італійській та польській історіографії. Розкривалися питання історичної цінності документів та якості історичних свідчень, а також обговорювалися джерела з історії міського життя в середні віки та сьогодення¹.

Професор Р. Киндя разом із професором Р. Сбієрою брав участь у іспитах на атестат (бакалаврат) у ліцєях у Чернівцях. На кафедрі загальної історії Р. Киндя вів курси «Культура XVIII ст.», «Французька революція, Наполеон», а також семінар із загальної історії. На семінарі із загальної історії у 1936/1937 н. р. обговорювалися питання щодо методології історії і, зокрема, джерельної бази, значення і типів джерел, критики джерел, інтерпретації джерел. Крім того, на семінарі обговорювалися роботи французьких, німецьких, румунських істориків. Предметом обговорення були спогади А. Авереску про участь Румунії у війні (*Notițe din războiu*, 1916–1918)². На семінарі 1938/1939 н. р., який вів Р. Киндя, було обговорено і роботу Н. Йорги, видану французькою мовою у Бухаресті (1939) «Дипломатичне листування Кароля I»³.

Професор І. Ністор, титулований професор кафедри історії румунів, вважався одним із відомих медієвістів, який займався історією Молдови, особливо стосунками політичними та комерційними із сусідами князівства. Це був талановитий історик і популяризатор історії румунів, у тому числі буковинських⁴. Паралельно з І. Ністором працював і його асистент по кафедрі історії румунів др. І. Корфус (1909–1981), асистуючи професору у його курсі «Походження румунів». Посаду асистента в університеті він обіймав з 1 жовтня 1936 р. і, крім проведення семінарських занять, опікувався бібліотекою семінару, яка загалом нараховувала 3156 томів і періодично поповнювалася. Серед тем, на якими працював доктор історії І. Корфус, була й «Бібліографія історії Румунів до 1500 р.», теми румунсько-польських стосунків у середні віки, історії сільського господарства і аграрних відносин у румунських землях до нового часу. Також публікації І. Корфуса стосувалися Мігая Хороброго (як результат опублікував працю

¹ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 232–233.

² Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 118–119.

³ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1938–1939. Cernăuți, 1939. P. 122.

⁴ Nistor I. *Istoria Bucovinei* / Ediție și studiu bio-bibliografic de S. Neagoe. București: Humanitas, 1991. P. VI–IX.; Grigorița M. *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică*. Suceava, 2005. P. 133.

«Мігай Хоробрий і поляки») та Ієремії Мовіле. остання, опублікована 1937 р. стосувалася документа про францисканців у Бакеу, тоді як перша вийшла 1938 р. і містила як власне дослідження, так і неопубліковані документи в додатку¹.

На кафедрі історії румунів доцент Т. Белан читав курси «Діяльність бояр у суді молдавських господарів», «Чини у суді молдавських господарів», а також вів курс «Історія Буковини» у 1935/1936 та 1936/1937 н. р.². При цьому сам історик займався новою та новітньою історією Буковини, маючи ряд вагомих публікацій.

Кафедру історії Південно-Східної Європи очолював А. Бокенецу (1889–1972), який читав курси на цій кафедрі та займався румунсько-чеськими, румунсько-польськими, румунсько-російськими, румунсько-болгарськими стосунками від їх зародження і до сьогодення (до часу дослідження). Серед них, зокрема, були навчальні курси «Відносини румунів з турками» (читався з проведенням семінару), «Румунсько-польські стосунки» та «Історичні джерела»³.

Питання грецької лінгвістики цікавили В. Греку, професора кафедри візантиністики⁴. У межах навчального року 1937–1938 професор В. Греку відвідав гору Афон, де зібрав цікаві матеріали з історії румунської православної церкви та церковного мистецтва⁵. У навчальному році 1937–1938 В. Греку проводив лекційні та семінарські заняття. На останньому особливу увагу він присвячував інтерпретації історичних візантійських текстів з Нікити Хоніята, Георгіє Акрополітеса на основі текстів, опублікованих Ґ. Зойтером у 1929 р. Також проводилися вправи з візантійської палеографії. На заключних заняттях обговорювалися роботи, виконані студентами Е. Струтинським, М. Преліпчану, М. Томашевіч-Гайдуческу, Д. Іоаніцеску, В. Миндучяну, Д. Дімітріу, Л. Джеменюк⁶.

Особливу галузь становила церковна історія, у сфері якої працював професор Сіміон Релі. Професор кафедри історії румунської церкви, уродженець с. Верхні Петрівці, він викладав всесвітню історію християнської церкви для студентів теологічного факультету першого (разом із патрологією

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 11, 115; Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 244–245.

² Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 112.

³ Ibid. P. 98, 113, 141.

⁴ Ibid. P. 94.

⁵ Ibid. P. 13.

⁶ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1937–1938. Cernăuți, 1938. P. 233–234.

**Професор Чернівецького університету
др. Сімеон Релі**

та патристикою) та другого років навчання. Цей курс супроводжувався семінарами. Також лекції і семінари мали місце для студентів першого та другого року навчання з історії румунської церкви. Одним із курсів професора було «Читання коментар всього Нового Завіту, за румунським перекладом (діяння апостолів)»¹. Серед публікацій 1937 р., які пов'язані з історією церкви, слід назвати «Походження і давність християнства в румунів» та «Хрест в історичному житті румунів»².

Відповідним чином С. Релі прореагував на рішення короля Кароля II про відновлення історичного православного єпископства в Марамуреші, звернувшись

до питання діяльності православної церкви в Марамуреші та підтримання нею зв'язків із Буковиною. Саме цій темі присвячувалася лекція, прочитана 24 жовтня 1937 р. на інавгурації навчального року 1937–1938. Про історичний Марамуреш С. Релі говорив як про значно більшу територію, що на його час була розділена між Чехословаччиною та Румунією. Історію церкви в Марамуреші вів від XIV ст., описуючи діяльність ряду священиків і Молдавських господарів, де належне місце відводиться діям Штефана Великого. Ідеться і про період незалежності Трансільванії від Угорщини, під час якої першим архієпископом Алба-Юлії став уродженець майбутньої історичної Буковини Єфтиміє. Найдокладніший опис знайшли події XVII ст. Зрештою серед висновків, які робить С. Релі, це існування тісних зв'язків упродовж 300 років існування церкви в Марамуреші із церквою Молдови, що проявлялося в діяльності монастирів. З інших моментів висновок стосувався відстоювання румунами прав у вірі³. У 1938 р. історію православної церкви в Марамуреші С. Релі видав окремою книгою. До неї додалося видання з історії митрополичої резиденції у Чернівцях з путівником та історія мощів і чудес Св. Іоана Нового Сучавського⁴.

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 60–61; Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1938–1939. Cernăuți, 1939. P. 136.

² Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 63.

³ Докладніше див.: Reli S. Vechea Episcopie ortodoxă a Maramureșului și legăturile ei cu Bucovina. *Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937*. Cernăuți, 1937. P. 24–43.

⁴ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1938–1939. Cernăuți, 1939. P. 145

Ліценціатами з історії у навчальному році 1936–1937 стали В. Кулішір, з відзнакою «задовільно» і З. Гузум-Мургу з відзнакою «добре»¹.

Доцільно згадати, що викладачі університету брали участь у читанні публічних лекцій. Серед таких були лекції на актуальні для свого часу теми. У числі викладачів, які брали участь в публічних лекціях від 1923 р., був і професор І. Ністор. Так, 8 листопада 1923 р. він у приміщенні Національного театру прочитав лекцію з нагоди 200-ліття з дня смерті Дімітріє Кантемира. Виступ мав підтвердити наукове та політичне значення діяльності Д. Кантемира для життя румунів. Крім того, І. Ністор брав участь у першій серії з 12 курсів, які у 1923/1924 н. р. провели 8 професорів, 2 доценти та 1 асистент. Серед них були Т. Саучук-Севяну з лекцією «Скарби поховання з Бібан ель Мулюк» (зі слайдами), В. Греку з лекцією «Бізанц і Румуни», І. Ністор з лекціями «Третє воєводство» та «Константін Бринковяну», П. Анрі «Французька революція та іноземці» (пізніше він змушений був залишити факультет, оскільки перебрався до Бухаресту і був іменований французьким урядом на посаду Генерального секретаря французької університетської місії у Румунії), О. Луція «Кінні статуї, їх мистецький розвиток» (зі слайдами), Р. Киндя «Епоха Георга Лазара». У другій серії із 16 курсів брали участь 11 професорів та 1 доцент, де Р. Киндя вів лекцію «Особистості і зображення з минулого: Теодор Студит; Філіп II, король Іспанії», В. Греку – «Початки візантійської імперії та її характер»². У двох серіях лекцій 1925–1926 рр. історики також брали участь. У професора І. Ністора у першій серії була лекція «Походження гуцулів гір Молдови», у професора Р. Кинді – «Жорстокий реформатор Росії: Петро Великий», тоді як В. Греку читав лекцію «З історії Візантійської імперії». У другій серії Р. Киндя читав лекцію «Визволитель з душою: Георг Шінкай», професор І. Ністор – «Арделянські колоністи на Буковині», професор В. Греку – «З історії візантійської імперії» (продовження)³.

Також завдяки діям Культурного товариства друзів Чехословаччини 7 березня 1930 р. в актовій залі університету (нині корпус № 1) І. Ністор прочитав лекцію «Життя і діяльність Томаша Гаріґа Масарика» в присутності великої кількості представників громадськості та студентства. Дещо згодом, 28 жовтня 1930 р., також в актовій залі Чернівецького університету д-р Р. Киндя прочитав урочисту лекцію «Ян Гус і національна ідея чехів». Форма викладу викликала надзвичайні симпатії до Чехословацької

¹ Anuarul Universității Regele Carol II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1936–1937. Cernăuți, 1937. P. 103.

² Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cernăuți. Anul de studii 1923/1924. Cernăuți, 1925. P. 11–14.

³ Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cernăuți. Anul de studii 1925/1926. Cernăuți, 1927. P. 184–185.

Валеріан Шесан

Республіки та бурхливі овації на її честь¹. Також варто згадати, що професор іншого факультету В. Шесан пропонувався на посаду почесного консула ЧСР². Також д-р І. Ністор був співавтором брошури «Чехословаки в Румунії», яка, найімовірніше, була окремим відбитком його статті, опублікованої свого часу в *Codrul Cosminului*³. Питання відносин з Польщею також демонструвало необхідність пропагувати історію та культуру країни. Тут помітнішу роль відігравав проф. Ґ. Нандріш, який також очолював Товариство друзів Польщі⁴.

Традиція читати лекції на історичну тематику та з актуальних питань сьогодення збереглася і в наступні роки. Зокрема, впродовж 1936 та 1937 рр. було проведено ряд наукових конференцій у Дорогої, Чернівцях, Сторожинці, Ґура-Гуморі, Ботошанах, Римніку-Серат, Ватра-Дорней, Сучаві. Зокрема, 16 і 17 березня 1937 р. в Чернівцях було прочитано лекцію «Націоналістична Іспанія у боротьбі за існування» та «Війна в Іспанії в рамках всесвітньої історії» (9 травня 1937 р., Ватра-Дорней). Знайомилися викладачі і студенти з поглядами на тогочасні події, слухаючи виклади гостей Чернівців та університету. Безумовно, цікавою мала бути зустріч 28 лютого 1939 р., коли в університеті виступив із доповіддю на тему «Промисловість і проблема національної оборони у Великій Британії» адмірал К. В. Есборн⁵.

Загалом історична секція філософського / філософсько-філологічного факультету Чернівецького університету в міжвоєнний період готувала спеціалістів у галузі історії рівнів ліценціатів та докторів. Завдяки особливостям професорсько-викладацького складу історична секція змогла доволі швидко перейти на румунську мову викладання. Провідною дисципліною вважалася історія румунів, однак наявність спеціалістів у галузях античної,

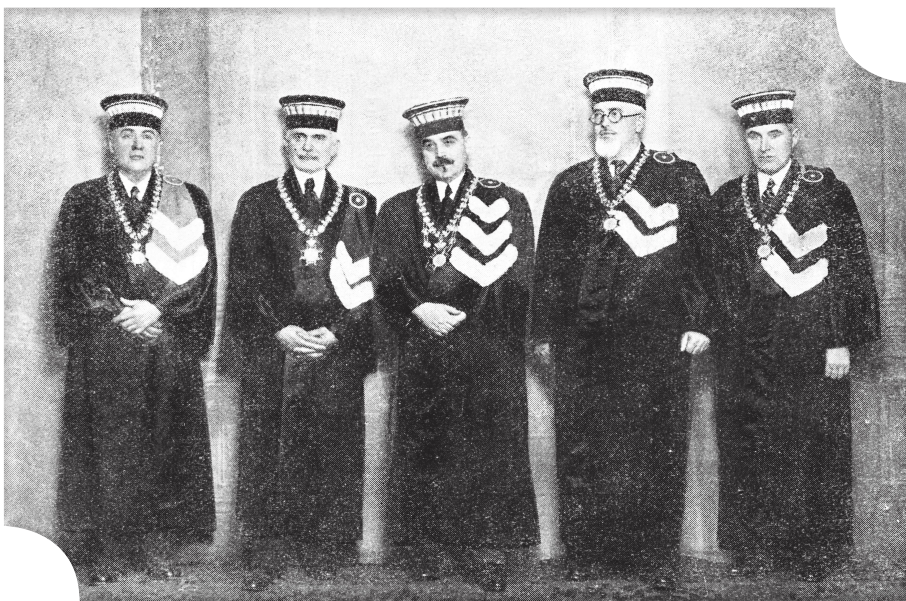
¹ Буковина: національні рухи та соціально-політичні процеси 1918–1944 рр. Погляд дипломатів (Документи). Чернівці, 2007. С. 183.

² Там само. С. 184–185.

³ Там само. С. 199.

⁴ Там само. С. 29.

⁵ Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți pe anul de studii 1938–1939. Cernăuți, 1939. P. 118–119; Англійський адмірал Усборн в Чернівцях. Час. 1939. 1 бер.

Ректор Чернівецького університету проф. І. Ністор в оточенні деканів факультетів: теологічного проф. В. Лойкіца, юридичного проф. І. Лунгуляка, природничого проф. І. Преліпчана, філософсько-філологічного проф. А. Мораріу. 1937–1938 н. р.

середньовічної та нової історії давала змогу готувати майбутніх фахівців із всесвітньої історії. Підтвердження кваліфікації відбувалося шляхом складання іспитів та захисту кваліфікаційної роботи за тематикою однієї з кафедр. Викладацькими кадрами історична секція філософсько-філологічного факультету забезпечувалась із числа власних випускників.

Викладачі історичної секції філософсько-філологічного факультету вели курси для студентів та влаштовували освітні лекційні курси для громадськості міста. Провідну роль у підготовці лекційних курсів та навчання студентів відігравали бібліотека університету та бібліотеки семінарів, які забезпечувалися в різний спосіб сучасною літературою.

Наукові інтереси викладачів історичної секції філософсько-філологічного факультету визначалися їх спеціалізацією у певній галузі історичної науки, однак, зважаючи на тодішні потреби й володіючи методикою роботи з різними видами історичних джерел, спеціалісти-історики займалися вивченням питань, що виходили далеко за хронологічні межі їхньої спеціалізації. Так, у переважній більшості випадків розкривалися питання сучасної історії у вигляді відповідей на запити сьогодення. Найпомітнішою була роль Іона Ністора у веденні досліджень із сучасності, що слід вважати наслідком його активної участі саме в політичному житті країни.